

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1089594/4

בבית הדין הרבני האזורי ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב מרדכי רלב"ג – ראב"ד, הרב יקותיאל כהן, הרב חיים ו' וידאל

התובע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד אברהם יצחק וייס)

נגד

הנתבעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד שלמה שרשבסקי)

הנדון: חיוב במזונות אישה ודחיית טענת מורדת

החלטה

לפנינו בקשת האיש מבית הדין לנמק את החלטת ביה"ד שחייבה אותו במזונות האישה עד הגירושו או שבית הדין יחזור בו מהחלטתו.

טענתו היא כדלהלן: בהחלטת ביה"ד מיום כ"ח בשבט תשע"ט (3/2/2019) נקבע שאומנם האישה מיעוטה בקיום יחסים עם האיש אך זו אינה סיבה להפסידה כתובתה היות שלא נעשה לה סדר מורדת. האיש טוען שבפוסקים נמצא שכדי להפסידה ממזונות אישה אין צורך שייעשה סדר מורדת, אלא די בזה שהאישה אינה מקיימת את חובותיה כלפי בעלה כדי להפסידה מזונות. לאחר העיון במקורות שציטט ובסוגיה נראה שבנדון דידן אין האישה מפסידה את מזונותיה מהנימוק דלהלן:

אומנם האישה הודתה שהיה מיעוט תשמיש, אך היא מכחישה את טענת המרידה, ולא התבררה לנו סיבת מיעוט התשמיש. היא אמרה בדיון הראשון שפעם הוא לא רצה ופעם היא לא רצתה. לפני הרב טולידאנו ביום 30/3/2017 לא נאמרה סיבת מיעוט התשמיש.

במקרה דידן אין לנו ראיה שמרדה בו מפני מיאוס או כדי לצער אותו, ואף שכך טוען הבעל בפנינו אך באופן זה בוודאי שאינו יכול לעורר ספק נגד חיוב ברור, וכן מוכח מדברי המ"מ (אישות כ"ד י"ד), דהנה כתב הרמב"ם שם:

"העוברת על דת צריכה התראה ועדים ואחר כך תפסיד כתובתה, עברה בינו לבינה וידע שהיא עוברת על דת והתרה בה בלא עדים וחזרה ועברה הוא טוען ואומר עברה אחר התראה והיא אומרת לא עברתי כלל או לא התרה בי, אם רצה להוציא הרי זה נותן כתובה אחר שתשבע שלא עברה, שאם תודה שעברה אחר התראה זו אין לה כלום".

וכתב המ"מ שם:

"ונ"ל דדוקא כשידוע שעברה על דת אלא שנחלקו אם היה אחרי התראה אם לא או אם היתה שם התראה כלל אבל אם אינו ידוע אם עברה אם לאו נראה שאינו יכול להשביעה כיון ששטר כתובתה בידה ואחזוקי אינשי ברשיעי לא מחזקינן וכ"ש הוא לדעת רבינו שכתב פי"ד מהלכות מלוה ולוה שהטוען

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בשטר חוב שטר אמנה או רבית היה בו או אבק רבית שאינו יכול להשביע המלוה מחמת כך אלא ישלם ואחר כך יטעון על המלוה במה שירצה אם יודה יחזיר לו ואם כפר ישבע היסת ואף כאן כיון שאין ידוע שעברה הדין כן חייב לפרעה ואח"כ אם רצה לטעון עליה אם תודה תחזיר ואם תכפור תשבע היסת כנ"ל".

מבואר שאם לא ידוע שהיא עברה על דת, אין בכוחו לחייבה שבועה בטרם הפירעון כיוון שחיובו בתשלום כתובה הוא חיוב וודאי, ואילו טענת הפטור שלו שהאישה עוברת על דת היא טענה גרועה. ולכאורה סברה פשוטה היא, שאם לא כן כל אדם יטען ככל העולה על רוחו נגד חיובים שונים, אלא על כורחך שאינו בגדר ספק כלל ולא אמרינן בזה המוציא מחברו עליו הראיה. וכמו כן יש לומר בנידון דידן, דמאחר וחוב מזונות הוא חוב ברור, אין ביכולת האיש לחייבה אפילו שבועה בטרם הפירעון ללא שהביא ראיה לפחות לעורר אצל ביה"ד ספק בעניין.

לעומת זאת מצינו בשו"ע אהע"ז סימן ע"ז ס"ד שפסק:

"איש ואשתו שבאו לב"ד, הוא אומר: זו מורדת מתשמיש, והיא אומרת: לא כי אלא כדרך כל הארץ אני עמו; וכן אם טענה היא ואמרה שהוא מורד מתשמיש, והוא אומר: לא כי אלא כדרך כל הארץ אני עמה, מחרימין תחלה על מי שהוא מורד ולא יודה בב"ד, ואח"כ, אם לא הודו, אומרים להם: התייחדו בפני עדים. נתייחדו ועדיין הם טוענים, מבקשים מן הנטען ועושין פשרה כפי כח הדיין".

הדרישה הקשה שבסימן קנ"ד נפסק בטור (ובשו"ע) שהאישה נאמנת לומר שבעלה אינו יורה כחץ כיוון שאינה מעיזה לשקר בפני בעלה, ומדוע אם כן בסימן ע"ז מבואר שמחרימין תחילה וכו', ולכאורה הו"ל להאמין את האישה לחלוטין. ותירץ:

"ויש לומר דלעיל מיירי לענין דין מורד שהיא טוענת שהוא מורד בתשמיש ומבקשת שיוסיפו לה על כתובתה או יוציאנה ויתן לה כתובתה בזה אינה נאמנת והכא ג"כ אינה נאמנת אלא לענין שיוציאנה אבל לא לענין שיתן לה כתובתה ואין הכי נמי אם תטעון לעיל שיוציאנה בלא כתובה ששומעין לה כמו הכא וק"ל".

מבואר דיש לחלק בין בטענה שאין בה השלכה ממונית לבין טענה שיש בה השלכה ממונית. בסימן קנ"ד תביעת האישה אינה לעניין ממון אלא לעניין שהבעל יגרשנה, בזה היא נאמנת, משא"כ בסימן ע"ז שהטענה של האישה היא לעניין שיוסיפו על כתובתה מחמת שהוא מורד עליה, שזו טענה ממונית אין היא נאמנת אלא בעינן שיחרימו תחילה.

בבית שמואל סימן עז ס"ק לב לאחר שהביא דברי הדרישה, הביא יישוב נוסף:

"ובתשוב' רש"ך ס"ג סי' ס"ב תירץ דוק' טענת גבור' אנשים נאמנ' דא"י להעזי לטעון כן וחזק' א"י להעזי טענה כזו מסייע לה מיהו בסי' פ"ה כתבתי בשם המגיד אפי' בטענת ממון אמרינן א"י להעזי".

מבואר כי לדעת הרש"ך רק בטענת חוסר גבורת אנשים יש לאשה נאמנות גמורה, משא"כ בטענה שבעלה מורד מתשמיש, אין לה נאמנות.

מכלל הדברים לא מצינו שהוקשה לנושאי כלים מדוע מתחשבים בטענת מי מהצדדים אשר טוען טענה מחודשת ללא שמביא ראיה לדבריו (כמו בטוען שהאשה עוברת ע"ד), דיש לשאול לכאורה מדוע שתהיה לאיש נאמנות להחרים על האשה וכו' כאשר הוא טוען עליה שהיא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מורדת מתשמיש ללא שהביא ראיה לכך, הרי בטענה זו הוא מפסידה כתובתה? והרי ראינו כי אין לקבל טענת האיש כאשר טוען על אשתו שהיא עוברת ע"ד.

ולכאורה צריך לומר שמה שמקבלים את טענת האיש בסימן ע"ז ומחרימין וכו', אין זה לעניין להפסידה כתובתה, אלא לעניין שמחייבים אותה מכח החרם לשמש עמו. והיינו טעמא כי בזה אין אנו מפסידים לאשה דבר, שהרי גם לפי טענתה היא אינה המורדת אלא האיש. מה שאין כן כאשר בטענת האיש הטוען שהיא עוברת על דת, מבקש הבעל להפסיד את האישה בכתובתה, ולזה אין לו נאמנות כל עוד אינו מביא ראיה לדבריו.

אלא שלפ"ז צריך ביאור מדוע במקרה שבו היא טוענת עליו שהוא מורד וכתוצאה מזה רוצה שיוסיפו על כתובתה, בזה אין לה נאמנות, רק מחרימין תחילה, ואם החרמות אינן עוזרות, דיש כוח ביד הדיין לפשר. ומשמע דיש בידי הדיין לחייב סך מסוים להוסיף על כתובתה, ואמאי, הרי לעניין ממון היה עלינו לנקוט בכלל להמוציא מחברו עליו הראיה, כמו בטוען על האישה שהיא עוברת על דת שאינו נאמן כלל להפסידה כתובתה. אכן נראה דבסימן ע"ז הוא מקרה ייחודי דכאשר יש הכחשה על מרידה מתשמיש, שהוא דבר שלעולם לא יוכל להתברר, כי אסור להושיב מישהו ביניהם מסיבת חוסר צניעות, דזהו כלל בדיני הפשרה שבמקום שהדבר אינו יכול להתברר לעולם, יש עניין לפשר, אך בשאר טענות שעשויות להתברר אין לנקוט בדרך פשרה ללא מיצוי ובירור העובדות.

העולה מכאן לנידון דידן, שטענת האיש היא לעניין מרידת האישה מתשמיש, והואיל וטענתו נועדה לפוטרו מחיוב מזונותיה, הרי נתבאר שללא הוכחה אין מקבלים דבריו לעניין לפטור מממון שהוא חייב בו.

דרך נוספת ליישב את השאלה מדוע בסימן ע"ז ביכולת האישה לטעון כי בעלה הוא המורד וביה"ד מחרימין או מפשרים בממון, דהיינו שמוספים על כתובתה, והרי נתבאר במ"מ שהובא לעיל שכאשר האיש טוען על האישה שהיא עוברת על דת אינו נאמן, ולפ"ז גם בסימן ע"ז הו"ל לפסוק שהממע"ה, ולא הו"ל לפשר ולהוסיף על כתובת האישה.

והנראה בזה, כי כל מה שנתבאר שיש להחרים או לפשר בממון, זהו רק אם יש לביה"ד ספק גמור, כגון במקרה שהובא בסימן ע"ז, שלביה"ד ברור כי קיים ערעור ביחסים בין בני הזוג, רק שאינו ברור מי גרם את הערעור, כי כל אחד מטיל את האשמה על הצד שכנגד, מצב זה יוצר ספק אצל ביה"ד, ולכן יש מקום לחרמות ולפשרה בממון. ולפ"ז דווקא בסימן ע"ז יכולה אישה לטעון שבעלה מורד וביה"ד דן לפשר בממון משום שיש לביה"ד ספק גמור וכו"ל, מה שאין כן בטוען על אשתו שהיא עוברת על דת, דאינו נאמן ללא הבאת ראיה כיוון שטענתו היא גרועה, וללא ראיה, לא נוצר ספק אצל ביה"ד.

אך מעיון בטענות בנידון דידן נראה שטענת האיש אינה מבוררת דיה, כי גם לפי טענתו אין ברירות שלפי דבריו לא קיימו יחסים כלל, כאשר מנגד לדברי האשה היה מיעוט תשמיש ולא תמיד הדבר נגרם בסיבתה – דבר שלא הוכחש ע"י האיש. בנסיבות אלה, טענת האיש היא קלושה ואינה מעוררת ספק אצל ביה"ד לעניין הצורך לפשר, ולכן יש לנקוט שאין להוציא מידי חיוב מזונות עבר – הוודאי, שמוטל על האיש טרם הגירושין. וזאת בדומה להמבואר במ"מ הנ"ל, כאשר אין לביה"ד ספק אם האישה היא עוברת ע"ד, ורק הבעל הוא הטוען כך, נטל הראיה הוא על כתפי האיש ועליו לשלם כתובתה.

אומנם בפסק הדין מיום 3/2/2019 נראה כביכול שביה"ד קיבל את העובדה שהאישה מרדה בבעל, אך באמת הדברים נכתבו לרווחא דמילתא לגבי הנדון של תביעת כתובה שהגישה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

האישה, ולגבי זה נכתב בפסק הדין שגם אם נניח שהאישה מורדת עדיין אינה מפסידה את הכתובה כל עוד לא נעשה לה סדר מורדת. אומנם באמת לא הוכח כלל שמרדה.

מלבד כל הנ"ל, האישה בדיונים הייתה מוכנה לחזור לשלום בית ולהישמע לכל הוראות הגורמים המקצועיים שימונו לצורך שיקום שלום הבית בין הצדדים, ולכן גם אם נניח שמרדה בעבר, באותה העת כשהופיעה בפני ביה"ד והתחייבה את הנ"ל אינה מורדת עוד. אדרבה, האישה מרד, עזב את הבית וסירב לחזור לאשתו. לפיכך אין לנו לדון אותה כמורדת בזמן שביה"ד חייב את האיש במזונות אישה.

ניתן לפרסם את ההחלטה לאחר השמטת פרטים מזהים.

ניתן ביום כ"ג באייר התשע"ט (28/05/2019).

הרב חיים ו' וידאל

הרב יקותיאל כהן

הרב מרדכי רלב"ג – ראב"ד